

mgr Michał Misiewicz

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu

ul. Szewska 1; 61-760 Poznań

Regional Board of Water Management in Poznań

**PROJEKT PLANU GOSPODAROWANIA WODAMI
DLA OBSZARU DORZECZA ODRY –
III TURA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
W REGIONIE WODNYM WARTY**

**DRAFT COPY OF THE ODRA RIVER BASIN MANAGEMENT PLAN –
III TERM OF CONSULTATION IN WARTA WATER REGION**

Streszczenie

Od 22.12.2008 r. do 22.06.2009 r. prowadzone były m.in. na obszarze regionu wodnego Warty konsultacje społeczne projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry.

Wykorzystując doświadczenia z wcześniejszych, wymaganych Ramową Dyrektywą Wodną, tur konsultacyjnych, działania prowadzono w oparciu o funkcjonowanie Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty oraz działającej przy niej 22 osobowej Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa. Członkowie tych organów czynnie angażowali się w działania informacyjne i promocyjne związane z konsultowanym dokumentem. Ponadto wykorzystano uwagi z 11 spotkań, na których blisko 600 uczestnikom przedstawiano projekt Planu. Dodatkowo na stronie internetowej, oprócz dokumentu konsultowanego i materiałów informacyjnych, zamieszczono zestawienia mapowe i tabelaryczne działań umożliwiających osiągnięcie przez wody celów środowiskowych w układzie powiatów i scalonych części wód powierzchniowych regionu wodnego Warty. Podjęto również współpracę z lokalnymi mediami, czego efektem było zamieszczenie 11 informacji w prasie. Informacja cyklicznie przesyłana była także pocztą elektroniczną oraz tradycyjną odpowiednio do 726 i 879 instytucji. Przekaz informacji wspomagały opracowywane broszury, plakaty, ankiety. RZGW w Poznaniu rozpowszechniło podczas III tury konsultacji społecznych 3160 ankiet. Uzyskany stopień zwrotu ankiet wyniósł 35% i był najwyższy z dotychczasowych tur konsultacyjnych. Oprócz uwag przekazywanych za pośrednictwem ankiet lub spotkań konsultacyjnych pozyskano liczne uwagi przesyłane w formie pism. Wszystkie przekazano KZGW celem ich przeanalizowania i ewentualnego dokonania korekty Planu.

Abstract

The consultation of draft copy of the Odra river basin management plan was carried inter alia in the area of the Warta water region from 22.12.2008 to 22.06.2009.

Exploiting the experience of first and second term of consultation which were carried due to Water Framework Directive, the main tools of this process were: Council of Warta Water Region and Public Participation Commission which consist of 22 members. Members of Council and Commission

consult documents, inform a lot of social groups about water management planning, distribute surveys, brochures, etc. We also didn't forget about so called direct consultation because RZGW Poznań took part in 11 conferences where we presented Plan for almost 600 people. The next tool of public participation is internet. RZGW Poznań used it to show documents, surveys, brochures and what is more important tables and maps of measures which shew how to achieve the Water Framework Directive objectives. RZGW Poznań also cooperated with local media. It was published 11 articles. We used also electronic mail, and standard post to send information. For example RZGW Poznań sent information by post to 879 and by e-mail to 726 institutions. Survey is also one of the most important tool to collect opinions from society. RZGW Poznań distributed 3160 surveys and we reached the highest level (35%) of sending back surveys from all three terms of consultation. Apart from opinions sent by surveys and collected during conferences there were many opinions sent by post. All collected opinions from the Warta water region were sent by RZGW Poznań to KZGW to analyze them and if it necessary to correct the Plan.

1. WSTĘP

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej zaowocowało koniecznością wprowadzania w życie szeregu rozwiązań promujących ideę zrównoważonego rozwoju m.in. w odniesieniu do ochrony wód. Dlatego korzystanie z zasobów wodnych przez różne sektory, np. przemysł, rolnictwo, powinno uwzględniać wymóg ochrony całego środowiska wodnego celem zapewnienie obecnym i przyszłym pokoleniom dostępu do wody dobrej jakości oraz zagwarantowania odpowiedniej ilości tego zasobu. Podstawowym instrumentem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju w zakresie ochrony wód jest Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej – potocznie nazywana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW). Jej głównym celem jest osiągnięcie „dobrego stanu” wód do roku 2015. Osiąganie tego celu z pewnością nie powinno i nie może odbywać się z pominięciem zaangażowania szeroko rozumianego społeczeństwa. Legislator unijny zagwarantował taką możliwość poprzez prowadzone obligatoryjne konsultacje konkretnych dokumentów planistycznych, w tym również projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza.

Dla obywateli, którekolwiek z państw członkowskich Unii Europejskiej podstawowe znaczenie ma fakt przetransponowania ustaleń zawartych w Dyrektywie do prawodawstwa krajowego. Zapisy pozwalające informować, angażować społeczeństwo oraz oczywiście prowadzić obligatoryjne konsultacje zostały zawarte w art. 14 Dyrektywy, które następnie przetransponowano do ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 ze zm.) w art. 119 ust. 7-9. Zawiera on harmonogram czasowy przeprowadzenia procesu konsultacji społecznych trzech dokumentów:

- „Harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzeniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji”,
- „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy”,
- „Projektu planu gospodarowania wodami dla obszaru każdego dorzecza” [1].

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu konsultacji w/w dokumentów jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Aktywnie w tym procesie wspomagały Prezesa KZGW poszczególne Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej. Działanie prowadzono zgodnie z zatwierdzonym przez Kierownictwo Resortu Ministerstwa Środowiska w dniu 22 sierpnia 2007 r. „Programem udziału społeczeństwa w procesie planowania gospodarowania wodami w Polsce zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej”. Umożliwił on po raz pierwszy włączenie się RZGW, na tak szeroka skalę, w proces, gospodarowanie wodami w Polsce [2].

2. DOKUMENTY PODDAWANE POD KONSULTACJE ZGODNIE Z RAMOWĄ DYREKTYWĄ WODNĄ

„Harmonogram i program prac związanych ze sporządzeniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji” stanowił pierwszy dokument poddawany pod konsultacje w terminie od 22 grudnia 2006 r. do 22 czerwca 2007 r. Określał on kolejność i czas wykonywania poszczególnych działań w kraju mających na celu opracowanie i poddanie pod konsultacje: przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy, programu wodno-środowiskowego kraju oraz najważniejszych dokumentów, a więc planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy. W dokumencie zwrócono również uwagę na narzędzia wykorzystywane w organizowanym procesie udziału społeczeństwa przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej i podległe mu siedem regionalnych zarządów gospodarki wodnej tj. ankiety (około 6200 rozpowszechnionych na obszarze dorzecza Odry), broszury, posiedzenia Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych oraz Stałych Komisji ds. Udziału Społeczeństwa, konferencje itd. Z uwagi na ogólny charakter „Harmonogramu i programu prac...” sześciomiesięczny okres konsultacyjny wykorzystywano również, jako okazję do przekazywania, za pośrednictwem internetu, artykułów, czy też spotkań lokalnych, informacji dotyczącej procesu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej.

II tura konsultacyjna przeprowadzona była w okresie od 22 grudnia 2007 r. do 22 czerwca 2008 r. i dotyczyła „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy”. Dokument powstał w oparciu o prace prowadzone w ramach charakterystyki obszaru dorzecza ze szczególnym uwzględnieniem oceny presji antropogenicznych i ich wpływu na stan wód. Zawierał katalog zidentyfikowanych 29 problemów gospodarki wodnej, które pogrupowano tematycznie w zagadnienia ilościowe (wskazując np. na nadmierne rozdysponowanie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych), jakościowe (np. odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych), morfologiczne (np. zaburzenia ciągłości biologicznej rzek i potoków), ekstremalne (np. przeciwdziałanie skutkom suszy) oraz problemy z grupy tzw. „inne” związane z kwestiami

społecznymi, organizacyjnymi, prawnymi, ekonomicznymi czy finansowymi. W dokumencie zamieszczono również listy istotnych problemów gospodarki wodnej dla każdego z obszarów dorzeczy wraz z ich zobrazowaniem na mapach poglądowych. W „Przeglądzie...” wskazano główne obszary problemowe, które mogą utrudnić osiągnięcie podstawowego celu Dyrektywy – dobrego stanu wód. Konsultacje „Przeglądu...” prowadzono z wykorzystaniem tych samych narzędzi jak w przypadku I tury, a więc za pomocą: badań ankietowych (ponad 10 000 ankiet rozpowszechnionych na obszarze dorzecza Odry), posiedzeń Rad oraz Komisji, spotkań lokalnych, konferencji, poczty tradycyjnej i elektronicznej, internetu, mediów lokalnych, itd.

Przedmiotem III tury konsultacji społecznych były projekty planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy: Odry, Wisły, Dniestru, Dunaju, Jarft, Łaby, Niemna, Pregoly, Świeżej i Ücker. Plan gospodarowania wodami stanowi jednolity instrument zarządzania gospodarką wodną na terenie państw Unii Europejskiej. Przedstawia on w myśl art. 114 Prawa wodnego aktualny stan wód w obrębie obszaru dorzecza, podsumowuje działania niezbędne do osiągnięcia dobrego stanu wód oraz posłuży jako mechanizm sprawozdawczy do opracowywania raportów dla Komisji Europejskiej. Plany jako narzędzie polityki wodnej mogą pośrednio oddziaływać na sytuację społeczno-gospodarczą kraju. Ich zapisy powinny uwzględniać zaspokojenie w wodę potrzeb człowieka oraz różnych sektorów gospodarki, przy jednoczesnej ochronie całego środowiska wodnego. Istotne jest tym samym bezpośrednie przełożenie ustaleń zawartych w planach gospodarowania wodami na takie dokumenty planistyczne jak: koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, strategie rozwoju województw, plany zagospodarowania przestrzennego województw, czy też na dokumenty jakimi będą tzw. warunki korzystania z wód regionu wodnego oraz zlewni.

3. KONSULTACJE PROJEKTU PLANU GOSPODAROWANIA WODAMI DLA OBSZARU DORZECZA ODRY W REGIONIE WODNYM WARTY

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu kierując się doświadczeniami wyniesionymi z poprzedzających konsultacje projektu Planu dwóch tur konsultacyjnych, celem optymalnego przeprowadzenia działań wykorzystał szereg narzędzi procesu udziału społeczeństwa.

Podstawową organizacją była Rada Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty – będąca organem opiniodawczo-doradczym dyrektora RZGW – składająca się z 30 członków zgłaszanych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybackie oraz społeczne związane z gospodarką wodną. Na uwagę zasługiwało również funkcjonowanie 22 osobowej Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa powołanej przy Radzie celem zaangażowania szerszego kręgu społeczeństwa w proces otwartego planowania w gospodarowaniu wodami. Członkowie Komisji czynnie angażowali się w proces konsultacji spo-

lecznych poprzez przekazywanie stosownej informacji w swoich środowiskach, rozpowszechnianie ankiet oraz zamieszczanie stosownej informacji na stronach internetowych swoich instytucji. Efektem 4 spotkań poświęconych bezpośrednio dokumentowi konsultacyjnemu było przyjęcie opinii Komisji oraz uchwały Rady, w których zawarto 43 uwagi do projektu Planu oraz podsumowanego projektu programu wodno-środowiskowego kraju. Uwagi dotyczyły zagadnień merytorycznych (np. marginalnego potraktowania tematyki wód podziemnych), technicznych (np. braku numeracji map) oraz konkretnych błędów wskazanych w działaniach programu wodno-środowiskowego kraju (np. wskazanie błędu w podanej wysokości środków przeznaczonych na modernizację oczyszczalni ścieków w m. Sulęcín – 4 502 000 000 PLN) [3, 4].

W działaniach konsultacyjnych RZGW w Poznaniu celem odpowiedniego przekazywania informacji oraz pozyskiwania uwag do konsultowanego dokumentu wykorzystywało organizowane przez siebie seminaria, konferencje, spotkania lokalne, spotkania edukacyjne lub współorganizowane przez instytucje zainteresowane procesem planowania w gospodarowaniu wodami. Każdorazowo na spotkaniu przedstawiano dokument konsultowany, informacje dotyczące wdrażania RDW oraz działalności RZGW w Poznaniu. Konsultacje bezpośrednie prowadzono na 11 spotkaniach. Na szczególną uwagę zasługują 3 seminaria konsultacyjne zorganizowane w Poznaniu, Pile i Kaliszu. Dotyczyły one obszaru bilansowego zlewni Warty Dolnej i Obry, obszaru bilansowego zlewni Noteci oraz obszaru bilansowego zlewni Warty Górnej i Prosny. W tych trzech seminariach uczestniczyło aż 277 osób. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę uczestników wszystkich 11 spotkań konsultacyjnych zorganizowanych na obszarze regionu wodnego Warty, należy podkreślić, że brało w nich udział 49% uczestniczących w spotkaniach organizowanych na całym obszarze dorzecza Odry – 595 osób. Efektem tych spotkań było 38 uwag, które wniesiono do dokumentu konsultowanego.

Wykorzystana została również strona internetowa RZGW w Poznaniu, na której zamieszczono projekt Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry wraz z materiałami informacyjnymi – broszurą, ankietą oraz pełną informacją o trwającej III turze konsultacji. Ponadto na stronie internetowej zaprezentowano zestawienie działań mających na celu osiągnięcie przez wody celów środowiskowych w układzie scalonych części wód powierzchniowych w odniesieniu do obszaru regionu wodnego Warty wraz z zestawieniem tabelarycznym wskazującym planowane do realizacji działania. Przedmiotowe mapy stanowiły bezpośredni wyciąg z bazy MS ACCESS projektu programu wodno-środowiskowego kraju. Ponadto na stronie RZGW w Poznaniu została zamieszczona również informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektów planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy (21.05.2009 r. – 11.06.2009 r.) oraz programu wodno-środowiskowego kraju (22.06.2009 r. – 13.07.2009 r.).

Do popularyzacji informacji wykorzystano również strony internetowe instytucji reprezentowanych w składzie Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego

Warty, Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa oraz innych podmiotów, które wyraziły chęć zaangażowania się w proces udziału społeczeństwa. Informacja taka została zawarta na ok. 20 stronach w tym także Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Koninie, Śląskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Katowicach, Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Polskiego Związku Wędkarskiego, okręgu w Poznaniu, czy Wielkopolskiej Izby Rolniczej [5].

Zespół ds. Komunikacji i Konsultacji Społecznych RZGW w Poznaniu nawiązał również współpracę z lokalnymi mediami, którym wysłano pocztą elektroniczną informację nt. prowadzonej III tury konsultacji społecznych. Pozwoliło to na bezkosztowe publikowanie artykułów w prasie lokalnej takich jak: „Poradnik gospodarski”, „Przegląd koniński”, Gazeta Jarocińska dodatek „Wieści z lasu” – w numerze 12 (24.12.2008 r.) i 1 (30.01.2009 r.), „Goniec Pszczewski”, „KONTAKT” – pismo zakładowe Zespołu Elektrowni PAK S.A. W trakcie trwającej III tury konsultacyjnej zamieszczono artykuły sponsorowane dotyczące projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry w 6 lokalnych dodatkach „Gazety Wyborczej” – poznańskim, łódzkim, śląskim, lubuskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim. Ponadto podczas konsultacji projektu Planu w Telewizji Teletop, przedstawiono czas trwania oraz przedmiot III tury konsultacji zaś Radiu Centrum udzielono wywiadu.

Stosowne informacje przekazywano również za pośrednictwem broszur i ankiet. RZGW w Poznaniu rozpowszechniło, podczas III tury konsultacji społecznych 3160 ankiet, głównie poprzez pośredników (członków Rady, Komisji, przedstawicieli zainteresowanych instytucji), za pomocą poczty tradycyjnej oraz na spotkaniach konsultacyjnych. Adresatami były grupy docelowe tj. administracja samorządowa, rządowa, użytkownicy (produkcja, rolnictwo, rybactwo/wędkarstwo, usługi komunalne i inne usługi), NGO – ekologiczne i inne. Uzyskany stopień zwrotu ankiet wyniósł 35% i był najwyższy z dotychczasowych tur konsultacyjnych. Pod względem ilościowym zwrotu ankiet, RZGW w Poznaniu uzyskało najlepszy wynik w kraju (1103 sztuki) [6].

Pisma informujące o rozpoczętej III turze konsultacji, o terminach wnoszenia uwag, organie właściwym do ich rozpatrzenia oraz o miejscach gdzie można zapoznać się z dokumentami i zgłaszać ewentualne opinie i uwagi, zostały rozesłane pocztą elektroniczną do 726 instytucji. Po otrzymaniu wydrukowanych materiałów informacyjnych dotyczących III tury konsultacji społecznych RZGW w Poznaniu wysłało pocztą tradycyjną 879 pism, do których załączono wybrane materiały informacyjne.

4. PODSUMOWANIE

Działania prowadzone na obszarze regionu wodnego Warty w ramach III tury konsultacyjnej charakteryzował największy stopień intensywności w porównaniu

z konsultacjami „Harmonogramu i programu prac...” oraz „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej”. Uwzględniono bowiem doświadczenia wyniesione z dwóch tur konsultacyjnych w zakresie najbardziej efektywnych narzędzi procesu udziału społeczeństwa, dzięki czemu w regionie wodnym Warty pozyskano w sumie 226 uwag dotyczących konsultowanego projektu Planu oraz 1103 wypełnione ankiety.

Proces konsultacji w regionie wodnym Warty zakończono, opracowanym w lipcu 2009 roku „Sprawozdaniem z III tury konsultacji społecznych dot. projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry prowadzonej przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu na obszarze regionu wodnego Warty”, które wraz z wszystkimi uwagami wnoszonymi na spotkaniach konsultacyjnych, pisemnie, Uchwałą nr 1/II/2009 Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty oraz Opinią nr 1/2009 Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa, zostało przesłane do Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej celem wykonania analizy zbiorczej z poziomu krajowego (dorzeczy) i opracowania ostatecznej wersji dokumentu konsultowanego.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Ustawa z 18 lipca 2001r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.).
- [2] Program udziału społeczeństwa w procesie planowania gospodarowania wodami w Polsce zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej, Aktualizacja Programu udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Departament Planowania i zasobów Wodnych, Warszawa, sierpień 2007.
- [3] Opinia nr 1/2009 Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa przy Radzie Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie zaopiniowania projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry.
- [4] Uchwała nr 1/II/2009 Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty z dnia 3 czerwca 2009 r. w sprawie zaopiniowania projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry.
- [5] Sprawozdaniem z III tury konsultacji społecznych dot. projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry prowadzonej przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu na obszarze regionu wodnego Warty, RZGW w Poznaniu, Pion Zasobów Wodnych, Zespół ds. Komunikacji i Konsultacji Społecznych, lipiec 2009.
- [6] Sprawozdaniem z III tury konsultacji społecznych dot. projektu Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry prowadzonej przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu na obszarze regionu wodnego Warty, RZGW w Poznaniu, Pion Zasobów Wodnych, Zespół ds. Komunikacji i Konsultacji Społecznych, lipiec 2009.